

Alicja Kasperowicz-Stępień

Katedra Finansów

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

Krajowe wsparcie polskiego rolnictwa na przykładzie działalności Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

Streszczenie

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa jest kluczową instytucją wdrażającą politykę państwa na rzecz rozwoju rolnictwa i polskiej wsi. Misją Agencji jest tworzenie korzystnych warunków dla zrównoważonego rozwoju polskiej gospodarki żywnościowej i obszarów wiejskich. Celem artykułu jest ukazanie roli Agencji w finansowaniu polskiego rolnictwa z wykorzystaniem instrumentów pomocy krajowej.

Słowa kluczowe: Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, polityka państwa w dziedzinie rolnictwa, instrumenty pomocy krajowej, finansowanie polskiej polityki rolnej.

1. Wprowadzenie

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR) jest kluczową instytucją wdrażającą politykę państwa na rzecz rozwoju rolnictwa i polskiej wsi. Należy zauważyć, że historia Agencji sięga lat 90., kiedy to proces transformacji ustrojowej państwa wymógł również zmiany w sferze rolnictwa oraz wsi. ARiMR została utworzona w styczniu 1994 r., zgodnie z Ustawą z dnia 29 grudnia 1993 r.

o utworzeniu Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Dz.U. z 1994 r., nr 1, poz. 2), jako agencja rządowa, państwowa osoba prawna wspierająca przekształcenia strukturalne w rolnictwie i na wsi. Agencja w tym kształcie przejęła środki finansowe po Funduszu Restrukturyzacji i Oddłużenia Rolnictwa. Obecnie jej działalność opiera się na Ustawie z dnia 9 maja 2008 r. o Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Dz.U. nr 98, poz. 634 z późn. zm.). Nadzór nad ARiMR sprawuje Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, natomiast w zakresie gospodarki finansowej i gospodarowania środkami pochodzącymi z funduszy Unii Europejskiej – Minister Finansów.

Misją ARiMR jest tworzenie korzystnych warunków dla zrównoważonego rozwoju polskiej gospodarki żywnościowej i obszarów wiejskich poprzez efektywne wdrażanie instrumentów wsparcia i zapewnienie wykorzystania dostępnych środków pomocowych¹.

Celem niniejszego opracowania jest ukazanie roli ARiMR w finansowaniu polskiego rolnictwa z wykorzystaniem instrumentów pomocy krajowej.

2. Działalność Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

Problematyka agrarna odgrywa coraz większą rolę we współczesnej ekonomii i w innych naukach społecznych. Należy zauważyć, że pomimo iż w krajach rozwiniętych rolnictwo wytwarza zaledwie 1–4% PKB i zapewnia pracę 2–6% ogółu zatrudnionych, na sprawach rolnictwa w tych krajach władze państwowe i opinia publiczna koncentrują uwagę w znacznie większym stopniu, niż wynikałoby to z jego udziału w strukturze gospodarki i społeczeństwa [Wilkin 2013].

Na skuteczność realizowanej polityki rolnej szczególny wpływ ma wydajność źródeł finansowania gospodarstw rolnych. Stąd też istotną rolę odgrywa w tej kwestii pomoc publiczna, która może być udzielana w różnych formach, na podstawie przepisów prawodawstwa zarówno krajowego, jak i unijnego. Jest prowadzona na podstawie decyzji wydawanych przez organy administracji publicznej, a także przez inne podmioty należące do sektora finansów publicznych: agencje, fundusze, jednostki samorządu terytorialnego bądź instytucje gospodarcze.

Istotną rolę w finansowaniu polskiej polityki rolnej odgrywa ARiMR. W pierwszym okresie funkcjonowania (lata 1994–2002) jej działalność skupiała się wokół instrumentów pomocy krajowej w postaci dopłat do oprocentowania kredytów inwestycyjnych oraz obrotowych. Jednakże wraz z rozpoczęciem realizacji programu przedakcesyjnego SAPARD katalog działań wdrażanych przez ARiMR został rozbudowany o programy unijne.

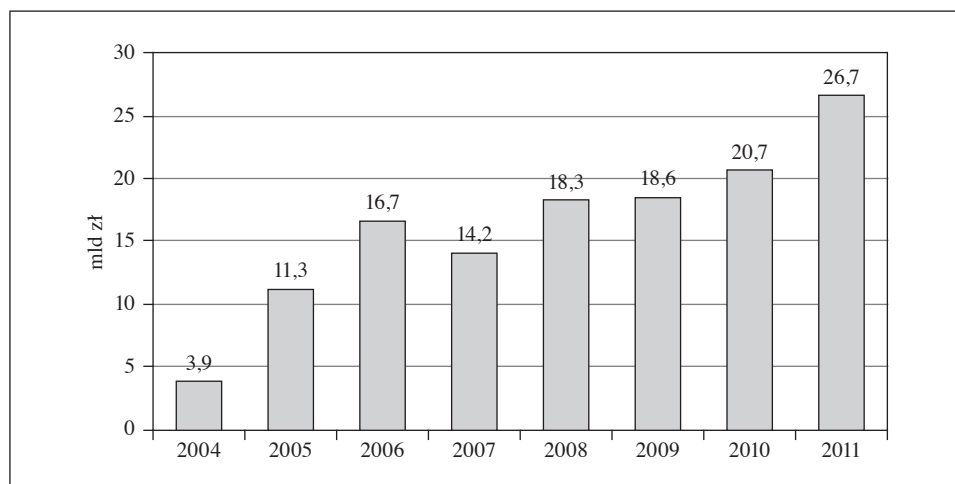
¹ www.arimr.gov.pl, dostęp: 11.01.2013.

Po wejściu Polski do struktur UE zakres zadań tej jednostki uległ istotnemu rozszerzeniu, zwiększyła się także różnorodność instrumentów wsparcia. Obowiązki Agencji zostały poszerzone o obsługę instrumentów wspólnej polityki rolnej i funduszy strukturalnych. Od 2007 r., w związku z rozpoczęciem nowej perspektywy finansowej, odpowiada ona również za Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 oraz program operacyjny „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007–2013” [Sprawozdanie..., 2009].

W bazie ewidencji producentów ARiMR skupiającej beneficjentów wsparcia dystrybuowanego przez Agencję zarejestrowało się do końca 2011 r. ponad 2,1 mln podmiotów. Beneficjentami pomocy ARiMR są m.in.: rolnicy, mieszkańcy wsi, mikroprzedsiębiorstwa, przedsiębiorstwa przetwórstwa rolno-spożywczego, samorządy lokalne, lokalne grupy działania, grupy producentów rolnych, nadleśnictwa lasów państwowych, podmioty z sektora rybackiego [Sprawozdanie..., 2012].

Zdecydowaną większość wszystkich podmiotów występujących w bazie stanowią osoby fizyczne (98,66%). Pozostałe grupy beneficjentów to osoby prawne (1,13%), jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej (0,15%) oraz spółki cywilne (0,06%).

Rozdystrybuowane w latach 1994–2011 za pośrednictwem Agencji środki finansowe wyniosły 129,2 mld zł, z czego 91% zostało rozdzielonych już w okresie członkostwa Polski w UE. Dystrybucję środków w latach 2004–2011 przedstawia rys. 1.

Rys. 1. Roczne wypłaty środków przez ARiMR w latach 2004–2011 (w mld zł)

Źródło: [Sprawozdanie..., 2012].

W okresie po przystąpieniu Polski do UE wartość rozdzielonych za pośrednictwem Agencji środków wykazywała tendencję wzrostową (z wyjątkiem 2007 r.). Najwyższy wynik został osiągnięty w 2011 r., gdy przelano na konta beneficjentów kwotę blisko 26 mld zł. Najwięcej, bo prawie 13 mld zł, przekazano w ramach systemów wsparcia bezpośredniego, a zatem rok 2011 był rokiem rekordowym w zakresie realizacji Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich opracowanego na lata 2007–2013.

3. Instrumenty pomocy krajowej

Wśród instrumentów pomocy krajowej stosowanych przez Agencję należy wymienić²:

- preferencyjne kredytowanie rolnictwa i przetwórstwa produktów rolnych,
- poręczenia i gwarancje spłaty kredytów bankowych,
- ekwiwalenty za zalesienia gruntów rolnych w ramach pomocy krajowej,
- pomoc w przygotowaniu wniosku o rejestrację nazw i oznaczeń geograficznych,
- dofinansowanie utylizacji padłych zwierząt gospodarskich.

Kredyty preferencyjne są instrumentem interwencyjnym, który ma wspomóc rozwój działalności rolniczej przez finansowe wsparcie produkcji oraz przez poprawę warunków pracy [Jochimsen i Leiner 1978, s. 115–128]. Kredyty z dopłatami do oprocentowania oferowane były przez ARiMR w ramach następujących 12 linii kredytowych [Sprawozdanie..., 2012]:

- kredyt na realizację inwestycji w gospodarstwach rolnych, działach specjalnych produkcji rolnej i przetwórstwie produktów rolnych oraz na zakup akcji lub udziałów (symbol nIP);
- kredyt na zakup użytków rolnych (symbol nKZ);
- kredyt na utworzenie lub urządzenie gospodarstw rolnych przez osoby, które nie ukończyły 40. roku życia (symbol nMR);
- kredyt na realizację inwestycji w rolnictwie i przetwórstwie produktów rolnych oraz na zakup akcji lub udziałów przez grupy producentów rolnych utworzone na podstawie Ustawy z dnia 15 września 2000 r. o grupach producentów rolnych i ich związkach oraz o zmianie innych ustaw, Dz.U. nr 88, poz. 983 ze zm. (symbol nGP);
- kredyt na zakup użytków rolnych przeznaczonych na utworzenie lub powiększenie gospodarstwa rodzinnego w rozumieniu Ustawy z dnia 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego, Dz.U. nr 64, poz. 592 ze zm. (symbol nGR);

² www.arimr.gov.pl, dostęp: 11.01.2013.

- kredyt na realizację inwestycji w zakresie nowych technologii produkcji w rolnictwie zapewniających wysoką jakość produktu (symbol nNT);
- kredyt w ramach „Branżowego programu rozwoju wspólnego użytkowania maszyn i urządzeń rolniczych” (symbol nBR10);
- kredyt w ramach „Branżowego programu restrukturyzacji przetwórstwa ziemniaka na skrobię w Polsce” (symbol nBR13);
- kredyt na realizację inwestycji w ramach „Programu wspierania restrukturyzacji i modernizacji przemysłu mięsnego, chłodnictwa składowego i przetwórstwa jaj w Polsce” (symbol nBR14);
- kredyt na realizację inwestycji w ramach „Branżowego programu mleczarstwa” (symbol nBR15);
- kredyt inwestycyjny na wznowienie produkcji w gospodarstwach rolnych i działach specjalnych produkcji rolnej, w których wystąpiły szkody spowodowane przez suszę, grad, deszcz nawalny, ujemne skutki przezimowania, przymrozki wiosenne, powódź, huragan, piorun, obsunięcie się ziemi lub lawinę (symbol nKL01);
- kredyt obrotowy na wznowienie produkcji w gospodarstwach rolnych i działach specjalnych produkcji rolnej, w których wystąpiły szkody spowodowane przez suszę, grad, deszcz nawalny, ujemne skutki przezimowania, przymrozki wiosenne, powódź, huragan, piorun, obsunięcie się ziemi lub lawinę (symbol nKL02).

Określone w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 22 stycznia 2009 r. w sprawie realizacji niektórych zadań ARiMR (Dz.U. nr 22, poz. 121 ze zm.) przeznaczenie kredytów jest szerokie i umożliwia realizację większości inwestycji związanych z produkcją w gospodarstwach rolnych i działach specjalnych produkcji rolnej, a także z przetwarzaniem produktów rolnych. Osoby prowadzące lub zamierzające prowadzić gospodarstwa rolne lub działły specjalne produkcji rolnej mogły zatem zaciągnąć kredyt preferencyjny m.in. na [Sprawozdanie..., 2012]:

- budowę, przebudowę, remont połączony z modernizacją budynków lub budowli służących do produkcji rolnej, przechowywania, magazynowania, przygotowywania produktów rolnych do sprzedaży, w tym sprzedaży bezpośredniej, wraz ze zlokalizowanymi w tych budynkach pomieszczeniami higieniczno-sanitarnymi;
- zakup lub instalację maszyn, urządzeń lub wyposażenia służącego do prowadzenia produkcji rolnej, przechowywania, magazynowania, przygotowywania produktów rolnych do sprzedaży, w tym sprzedaży bezpośredniej, obejmujących w szczególności: sprzęt do uprawy, pielęgnacji, ochrony, nawożenia oraz zbioru roślin, ciągniki rolnicze, przyczepy rolnicze, maszyny lub urządzenia do przygotowywania, przechowywania, czyszczenia, sortowania, kalibrowania lub konfekcjonowania produktów rolnych, maszyny lub urządzenia do przygotowywania lub

składowania pasz, maszyny lub urządzenia do pojenia zwierząt i zadawania pasz, urządzenia do pozyskiwania lub przechowywania mleka;

– zakup użytków rolnych, przy czym żadna z preferencyjnych linii kredytowych nie może zostać przeznaczona na zakup gruntów rolnych w części powodującej przekroczenie powierzchni gospodarstwa rolnego ponad 300 ha;

– zakup budynków lub budowli;

– zakładanie lub wyposażanie sadów lub plantacji wieloletnich, w tym plantacji roślin energetycznych;

– budowę ujęć wody, zakup i instalację urządzeń do uzdatniania, rozprowadzania lub magazynowania wody lub do nawodnień ciśnieniowych;

– zakup komputerów i oprogramowania służących ułatwieniu prowadzonej działalności rolniczej, w tym programów księgowych.

Ponadto zakłady zajmujące się przetwarzaniem produktów rolnych mogły ubiegać się o kredyty z dopłatami do oprocentowania m.in. na:

– budowę lub remont połączony z modernizacją budynków lub budowli służących do przetwórstwa i magazynowania produktów rolnych, w tym infrastruktury technicznej stanowiącej integralną część tych budynków lub budowli;

– zakup lub zakup i instalację maszyn i urządzeń do magazynowania lub przygotowania produktów rolnych do przetwarzania, zapewniających utrzymanie jakości i bezpieczeństwo żywności, magazynowania produktów lub półproduktów oraz ich przygotowania do sprzedaży;

– zakup lub zakup i instalację aparatury pomiarowej, kontrolnej oraz sprzętu do sterowania procesem produkcji lub magazynowania;

– zakup komputerów i oprogramowania służących do zarządzania przedsiębiorstwem oraz do sterowania procesem produkcji lub magazynowania;

– zakup środków transportu niezbędnych dla sprawnego przebiegu procesu technologicznego lub do magazynowania, a także zakup specjalistycznych środków transportu przeznaczonych do dostaw surowca lub zbytu produktów, zapewniających spełnienie warunków bezpieczeństwa żywności lub dobrostanu zwierząt;

– wdrażanie procedury systemów zarządzania jakością.

Ponadto z wykorzystaniem kredytu (linia nIP) z dopłatami do oprocentowania stosowanymi na zasadach pomocy *de minimis* producenci rolni prowadzący gospodarstwo rolne lub dział specjalny produkcji rolnej mogli nabywać [Sprawozdanie..., 2012]:

– akcje lub udziały spółek prowadzących działalność w zakresie przetwórstwa produktów rolnych lub przetwórstwa ryb, skorupiaków i mięczaków;

– udziały jednoosobowych spółek Skarbu Państwa utworzonych w celu prowadzenia działalności w zakresie sztucznego unasienniania na podstawie art. 37 ust. 1 Ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich (Dz.U. z 2002 r., nr 207, poz. 1762 oraz z 2004 r., nr 91, poz. 866).

W ostatnich dwóch latach badanego okresu (tabele 1 i 2) zauważalny jest zdecydowany wzrost zarówno liczby, jak i wartości przyznanych kredytów preferencyjnych. Ponadto należy zaznaczyć, że o ile w latach 2007–2008 w strukturze udzielonych kredytów dominowały kredyty dla młodych rolników, to już w kolejnych latach przeważającą część kredytów stanowiły kredyty na zakup gruntów. Zauważalna jest również tendencja spadkowa w przypadku kredytów inwestycyjnych.

Tabela 1. Liczba kredytów inwestycyjnych z dopłatą ARiMR do oprocentowania udzielonych w latach 2007–2011 według linii kredytowych

Linie kredytowe	2007	2008	2009	2010	2011
Kredyty na zakup gruntów (nKZ)	5227	4719	5564	5792	6562
Kredyty dla młodych rolników (nMR)	10 616	6223	3082	3761	4862
Kredyty w zakresie nowych technologii (nNT)	1861	1372	608	696	1201
Kredyty inwestycyjne podstawowe (nIP)	4248	1174	950	1226	1119
Kredyty na zakup nieruchomości rolnych (nGR)	455	357	418	542	744
Kredyty branżowe (nBR)	293	189	74	133	154
Kredyty dla grup producentów (nGP)	5	3	3	8	32
Kredyty z częściową spłatą kapitału (CSK)	–	–	–	–	249
Kredyty na osadnictwo rolnicze (OR, nOR)	1	–	–	1	–
Razem	22 706	14 037	10 699	12 159	14 923

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z działalności Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa za lata 2007–2011.

Tabela 2. Kwota kredytów inwestycyjnych z dopłatą ARiMR do oprocentowania udzielonych w latach 2007–2011 r. według linii kredytowych (w mln zł)

Linie kredytowe	2007	2008	2009	2010	2011
Kredyty na zakup gruntów (nKZ)	497,5	524,11	706,21	802,51	1029,9
Kredyty dla młodych rolników (nMR)	1625,8	1077,95	631,35	882,82	1164,9
Kredyty w zakresie nowych technologii (nNT)	489,8	358,96	215,26	259,79	468,4
Kredyty inwestycyjne podstawowe (nIP)	474,2	182,17	133,35	177,29	167,8
Kredyty na zakup nieruchomości rolnych (nGR)	85,9	78,82	88,54	160,40	227,4
Kredyty branżowe (nBR)	86,6	46,35	21,15	79,78	48,0

cd. tabeli 2

Linie kredytowe	2007	2008	2009	2010	2011
Kredyty dla grup producentów (nGP)	1,4	2,15	2,07	16,52	21,6
Kredyty z częściową spłatą kapitału (CSK)	–	–	–	–	25,9
Kredyty na osadnictwo rolnicze (OR, nOR)	0,3	–	–	0,52	–
Razem	3261,5	2270,51	1797,92	2379,63	3153,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z działalności Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa za lata 2007–2011.

Istotne miejsce w strukturze wsparcia krajowego stanowią kredyty kłękowe przeznaczone na wznowienie produkcji na obszarach dotkniętych kłeskami żywiołowymi. Od początku stosowania pomocy w formie dopłat do oprocentowania kredytów kłęskowych, tj. od 1994 r., do końca 2011 r. Agencja udzieliła łącznie 1 232 471 kredytów kłęskowych na kwotę 10 456,1 mln zł. Obecnie kredyty tego rodzaju udzielane są na podstawie zapisu § 2 pkt 2 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 stycznia 2009 r. w sprawie szczegółowego zakresu i kierunków działań ARiMR oraz sposobów ich realizacji (Dz.U. nr 22, poz. 121 ze zm.). Jak wynika z danych przedstawionych w tabelach 3 oraz 4, w strukturze kredytów w badanym okresie dominowały kredyty obrotowe, ponadto zauważalna była tendencja spadkowa dotycząca zarówno liczby, jak i wartości udzielanych kredytów.

Inną formą wsparcia finansowego oferowanego przez ARiMR są poręczenia i gwarancje spłaty kredytów bankowych. W 2011 r. Agencja, działając na podstawie § 11 i 13 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 stycznia 2009 r. w sprawie realizacji zadań ARiMR (Dz.U. nr 22, poz. 121 ze zm.), mogła udzielać [Sprawozdanie..., 2012]:

- poręczeń i gwarancji spłaty kredytów inwestycyjnych, a także poręczeń i gwarancji spłaty kredytów na zakup akcji lub udziałów spółek prowadzących działalność w zakresie przetwórstwa produktów rolnych lub przetwórstwa ryb, skorupiaków i mięczaków oraz kredytów na zakup udziałów jednoosobowych spółek Skarbu Państwa utworzonych w celu prowadzenia działalności w zakresie sztucznego unasienniania;

- poręczeń i gwarancji spłaty kredytów kłęskowych;
- poręczeń spłaty kredytów studenckich przeznaczonych dla studentów z obszarów wiejskich.

W zakresie poręczeń spłaty kredytów inwestycyjnych oraz kredytów na zakup akcji lub udziałów od początku stosowania pomocy, tj. od 1994 r., Agencja udzieliła ogółem 201 poręczeń i gwarancji na łączną kwotę 55,8 mln zł, w tym

187 poręczeń na kwotę 52,1 mln zł oraz 14 gwarancji na łączną kwotę 3,7 mln zł. Na dzień 31.12.2011 r. Agencja posiadała zobowiązania niewymagalne w wysokości 14,6 mln zł z tytułu 53 czynnych poręczeń spłaty kredytów inwestycyjnych przy braku zobowiązań z tytułu gwarancji [Sprawozdanie..., 2012].

Tabela 3. Liczba kredytów kłęskowych z dopłatą ARiMR do oprocentowania udzielonych w latach 2007–2011

Linie kredytowe	2007	2008	2009	2010	2011
Kredyty kłęskowe inwestycyjne	167	162	36	29	42
Kredyty kłęskowe obrotowe	84 375	39 903	40 581	8512	18 957
Razem	84 542	40 065	40 617	8541	18 999

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z działalności Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa za lata 2007–2011.

Tabela 4. Kwota kredytów kłęskowych z dopłatą ARiMR do oprocentowania udzielonych w latach 2007–2011 (w mln zł)

Linie kredytowe	2007	2008	2009	2010	2011
Kredyty kłęskowe inwestycyjne	3,3	3,1	0,8	2,3	2,2
Kredyty kłęskowe obrotowe	1164,7	1043,7	792,6	244,1	677,5
Razem	1168,0	1046,8	793,4	246,4	679,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z działalności Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa za lata 2007–2011.

W 2011 r. Agencja nie realizowała roszczeń banków kredytujących z tytułu udzielonych poręczeń spłaty kredytów inwestycyjnych. Wartość zrealizowanych transakcji od początku stosowania pomocy do 2011 r. wyniosła 1,2 mln zł. W odniesieniu do ogólnej wartości udzielonych poręczeń i gwarancji udział zobowiązań, które wymagały realizacji przez Agencję, na koniec 2011 r. wynosił 2,2% [Sprawozdanie..., 2012].

Przy udzielaniu poręczeń spłaty kredytów studenckich przeznaczonych dla studentów z obszarów wiejskich Agencja współpracuje z bankami, które udzielają kredytów na podstawie Ustawy z dnia 17 lipca 1998 r. o pożyczkach i kredytach studenckich (Dz.U. nr 108, poz. 685 z późn. zm.).

W 2011 r. Agencja udzieliła poręczeń spłaty kredytów studenckich na łączną kwotę 2,5 mln zł. Z tej formy pomocy skorzystało 173 studentów z obszarów wiejskich. Łącznie w latach 2001–2011 Agencja objęła pomocą 4954 studentów zamieszkujących obszary wiejskie. Wartość udzielonych dotychczas poręczeń wyniosła 69,2 mln zł. Na dzień 31.12.2011 r. Agencja posiadała zobowiązania

niewymagalne z tytułu czynnych 3447 poręczeń spłaty kredytów studenckich w wysokości 39,3 mln zł [Sprawozdanie..., 2012].

Od początku udzielania poręczeń i gwarancji spłaty kredytów kłęskowych, tj. od 2005 r., do 2010 r. Agencja udzieliła 7 poręczeń na łączną kwotę 333,0 tys. zł. W 2011 r. Agencja nie udzielała poręczeń spłaty kredytów kłęskowych. Zobowiązania niewymagalne z tytułu 3 poręczeń spłaty kredytów kłęskowych na 31.12.2011 r. wyniosły 61,5 tys. zł. W 2011 r. oraz w latach ubiegłych Agencja nie realizowała roszczeń banków kredytuujących z tego tytułu [Sprawozdanie..., 2012].

Jeszcze inną stosowaną formą wsparcia finansowego w ramach pomocy krajowej jest wypłata ekwiwalentów za zalesienia gruntów rolnych.

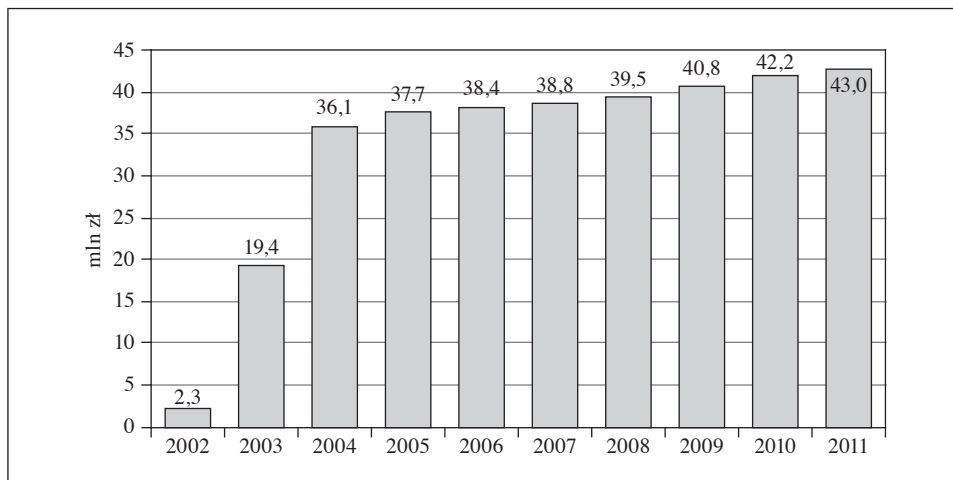
Działając zgodnie z art. 14 ust. 2 Ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich ze środków pochodzących z Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej (Dz.U. nr 229, poz. 2273, z późn. zm.), Agencja kontynuuje wypłaty ekwiwalentów dla ok. 8 tys. właścicieli gruntów rolnych, którzy w latach 2002–2003 zalesili grunty rolne na łącznej powierzchni ok. 19,5 tys. ha na podstawie Ustawy z dnia 8 czerwca 2001 r. o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia (Dz.U. nr 73, poz. 764 z późn. zm.)³.

Agencja podpisała ze starostami i prezydentami miast 312 umów o przekazywanie środków finansowych na wypłaty ekwiwalentów za wyłączenie gruntów z upraw rolnych i prowadzenie upraw leśnych, na podstawie których przekazywane są środki finansowe na rachunki budżetu powiatów. Od 2002 r. do 2011 r. Agencja przekazała na wypłaty ekwiwalentów 338,2 mln zł, z czego w 2011 r. ok. 43,0 mln zł (rys. 2).

Ekwiwalent podlega corocznej waloryzacji średniorocznym wskaźnikiem wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem. Wypłaty ekwiwalentów za prowadzenie upraw leśnych będą kontynuowane do czasu nabycia przez beneficjenta prawa do emerytury lub renty, nie dłużej jednak niż przez okres 20 lat.

Agencja udzielała pomocy finansowej również małym i średnim przedsiębiorstwom na podstawie Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 grudnia 2008 r. w sprawie udzielania pomocy finansowej na przygotowanie wniosku o rejestrację nazw i oznaczeń geograficznych pierwotnych produktów rolnych, określającego zakres i szczegółowe przepisy udzielania tej formy pomocy (Dz.U. nr 9, poz. 51), oraz na podstawie art. 5 Ustawy z dnia 9 maja 2008 r. o Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Dz.U. nr 98, poz. 634 ze zm.).

³ www.arimr.gov.pl, dostęp: 11.01.2013.

Rys. 2. Kwota wypłaconych ekwiwalentów za zalesienia gruntów rolnych w latach 2002–2011 (w mln zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z działalności Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa za lata 2007–2011.

W 2011 r. Agencja kontynuowała program dofinansowania kosztów utylizacji padłych zwierząt gospodarskich wdrożony w styczniu 2008 r. Pomoc polegała na finansowaniu lub dofinansowaniu kosztów utylizacji padłych zwierząt gospodarskich – bydła, owiec, kóz, koni oraz świń – ponoszonych przez producentów rolnych. Zasady przyznawania pomocy regulowały przepisy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 stycznia 2009 r. w sprawie realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Dz.U. z 2009 r. nr 22, poz. 121 ze zm.)⁴.

Pomoc finansową mogą otrzymać producenci rolni prowadzący gospodarstwo rolne lub dział specjalny produkcji rolnej i spełniający kryterium małego lub średniego przedsiębiorstwa w rozumieniu przepisów załącznika I do Rozporządzenia Komisji Europejskiej 800/2008 z dnia 6 sierpnia 2008 r. W przypadku producentów rolnych będących płatnikami podatku VAT dofinansowanie nie obejmuje kwoty tego podatku. Agencja, podpisując na 2011 r. umowy z 12 podmiotami branży utylizacyjnej, zapewniła dostępność dofinansowania kosztów zbioru, transportu i unieszkodliwiania padłych zwierząt dla producentów rolnych z obszaru całego kraju.

⁴ www.arimr.gov.pl, dostęp: 11.01.2013.

4. Zakończenie

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa jako główna instytucja wdrażająca politykę państwa na rzecz rozwoju rolnictwa i polskiej wsi efektywnie wdraża, w ramach budżetu krajowego, instrumenty pomocowe. Pomoc udzielana jest w formie dopłat do oprocentowania oraz gwarancji i poręczeń i spłaty preferencyjnych kredytów inwestycyjnych i kłaskowych, poręczeń spłaty kredytów studenckich, dofinansowania kosztów ponoszonych przez producentów rolnych na utylizację padłych zwierząt oraz dofinansowania kosztów poniesionych na przygotowanie wniosku o rejestrację nazw i oznaczeń geograficznych pierwotnych produktów rolnych. Jak wynika z przedstawionych danych, wzrost pomocy finansowej w latach 2010–2011 – zarówno w ujęciu ilościowym, jak i wartościowym – z pewnością przyczyni się do stworzenia korzystnych warunków dla zrównoważonego rozwoju polskiej gospodarki żywnościowej i obszarów wiejskich. Zasady udzielania tej pomocy począwszy od 1 maja 2007 r. zostały dostosowane do wymagań Komisji Europejskiej.

Literatura

- Jochimsen H., Leiner G. [1978], *Zur Beurteilung des einzelbetrieblichen Förderungsprogrammes: wirtschaftliche Entwicklung und Planrealisation geförderter Betriebe*, Berichte über Landwirtschaft.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 stycznia 2009 r. w sprawie realizacji niektórych zadań ARiMR, Dz.U. nr 22, poz. 121 ze zm.
- Sprawozdanie z działalności Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa za rok 2007 [2008], ARiMR, Departament Programowania i Sprawozdawczości, Warszawa.
- Sprawozdanie z działalności Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa za rok 2008 [2009], ARiMR, Departament Programowania i Sprawozdawczości, Warszawa.
- Sprawozdanie z działalności Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa za rok 2009 [2010], ARiMR, Departament Programowania i Sprawozdawczości, Warszawa.
- Sprawozdanie z działalności Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa za rok 2010 [2011], ARiMR, Departament Programowania i Sprawozdawczości, Warszawa.
- Sprawozdanie z działalności Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa za rok 2011 [2012], ARiMR, Departament Programowania i Sprawozdawczości, Warszawa.
- Wilkin J. [2013], *Uwarunkowania rozwoju polskiego rolnictwa w kontekście europejskim i globalnym. Implikacje teoretyczne i praktyczne*, <http://www.irwirpan.waw.pl>, dostęp: 27.09.2013.

National Support of Polish Agriculture – The Example of the Agency for the Restructuring and Modernisation of Agriculture

The Agency for the Restructuring and Modernisation of Agriculture is a key institution which implements state policy for the development of agriculture and Polish villages. Creating advantageous conditions for the balanced development of rural areas and the Polish food industry is the Agency's mission. This paper presents the role of the Agency in financing Polish agriculture using national aid instruments.

Keywords: The Agency for the Restructuring and Modernisation of Agriculture, state agriculture policy, national aid instruments, financing of Polish agricultural policy.